

Vegyes négyes

VISSZHANG - LXIV. évfolyam, 10. szám, 2020. március 6.

„Nem kell félni, nem tart ez soká” – ezt mondta mindhaláláig szocdem nagyapám 1919-ben a Tanácsköztársaságra. Ami egyébként igen furán hangzott, mert mind édesanyámat, mind öccsét a tanácsállam elvitte nyaralni az Adriára, és ingyen mehettek a Margitszigetre is. De hát nyilván más szempontok is fölmerültek. Most ezt mondom az új, Janez Janša-féle *furcsa szlovéniai koalícióra is*. (Előzmény az ÉS-ben: Széky János: [A liberális rossz](#), 2020/8.) Az nem meglepő, hiszen köztudott volt, hogy Janša, a régi-új kormányfő, az SDS (*Slovenska demokratska stranka, Szlovén Demokrata Párt*) elnöke börtönviselt ember. Korruptió miatt, persze. A finn *Patria* páncélos harcjármű beszerzése kapcsán, még 2008-ban – az ügy 2013-ig elhúzódott – két évre ítélték, ebből nyolc hónapot le is ült, bár később fölmentették. Az sem titok, hogy részt vett (igaz, akkor ellenzékiként) a náci és olasz megszállókkal együttműködő *domobranok* emlékművének felavatásán. Az sem, hogy szélsőségesen nacionalista. Korábbi kormányában bizony volt magyarellenos államtitkár is, aki a ráadásul a nemzetiségi ügyekkel foglalkozott. Janšát mindezek mellett is Orbán Viktor „nagy csodálójának” tartják, és a két miniszterelnök közötti baráti viszony sem titok. Emlékeztet, hogy a *Mladina* című liberális hetilap 2019 áprilisában „*Evropo damo, Orbana ne damo!*” („Európát adjuk, Orbánt nem adjuk!”) gúnyos feliratú címlappal jelent meg, a magyar miniszterelnököt, akikhez szlovén miniszterek dörgölöznek, náci karlendítéssel ábrázolva. Az erről szóló cikk azt is érzékeltette, hogy Orbán „belevásárolta magát” a szlovén sajtóba. A ljubljana-i magyar nagykövet, Szilágyiné Bátorfi Edit, nyilván a Külgazdasági és Külügyminisztérium utasítására olvasói levélben tiltakozott a lapnál, amelyre (a *Mladina* jellegének megfelelően) szellemes és igencsak éles választ kapott.

Szóval akadt az elmúlt években néhány meglepő fordulat: a szlovén politikai élet igazán nem nevezhető állóvíznek. Ami igazán meglepő: az SMC (*Stranka modernega centra* – Modern Centrum Pártja) részvétele az új kormányban. Ez a párt 2014-ben ugyanezzel a rövidítéssel (*Stranka Mira Cearara* – Miro Cerar Pártja) kormányon volt. Miro Cerar az 1964-es tokiói olimpia lólengés-bajnokának fia. Balközép-liberális pártja vezetőjeként Szlovénia tizenkettedik miniszterelnöke lett. A nevéhez fűződő legnagyobb beruházás a *Koper* kikötőjét a szárazfölddel összekötő, *Koper-Divača* vasútvonal második vágányának megépítése lett volna. Ezt a beruházást korábban az EU Bizottság pénzügyileg nem támogatta, mert országon belüli vonalról volt szó, amely nem szerepelt a *Trans European Network* (TEN) terveiben. Az ügyről Cerar kormánya népszavazást írt ki, ezt azonban a Legfelsőbb Bíróság érvénytelenítette, és új szavazás kiírására tett javaslatot. Cerar, aki azt állította, hogy a bíróság döntése a szakszerveitek nyomásának eredménye, lemondott.

A kormányfői posztot a saját maga alapította, LMŠ (Marjan Šarec Listája – Lista Marjana Šarca) nevű párt élén Marjan Šarec vette át. Az ottani, számunkra talán kissé szokatlan politikai légkörre jellemző, hogy az új, baloldali-liberális irányultságú kormányfőnek, az ország addigi legfiatalabb miniszterelnökének becsületes foglalkozása színész-humorista, ámbar miniszterelnöksége alatt és után nem lépett színpadra. Ez volt Szlovénia első kisebbségi kormánya, a Szociáldemokrata Párt (SD), a korábbi miniszterelnök, Alenka Bratušek pártja (SAB), az állandó résztvevő, a Nyugdíjasok Pártja (DeSUS), az SMC, valamint a Baloldal (Levica) részvételével. A kormányban Milo Cerar miniszterelnök-helyettes lett. Ez a kabinet is kérészetűnek bizonyult. A Levica 2019 szeptemberében kilépett a koalícióból, mert nem kívánt a folyamatos egyezkedésre kényszerülő kisebbségi kormányban maradni. 2020. január 27-én aztán a kormányfő is lemondott. Ekkor már állandó vita folyt több kérdésről a kormánypártokon belül, tovább a kormány és a jobbközép ellenzék között.

A vita fő eleme azonban (mint az a kampányból kiderült) mégsem ez volt, hanem az *egészségügy* helyzete. A hosszú várólistákat ugyanis a jobboldal a teljes állami tulajdon fenntartása melletti korszerűsítéssel kívánta megoldani, a liberális SMC viszont a privatizáció mellett foglalt állást. Ez rossz taktika volt, mert a szlovének irtóznak minden privatizációtól; a nagyvállalatok, bankok magánosítása is csak hosszas vita után, néhány éve kezdődött el.

Borut Pahor államfő és a parlamenti pártok egyetértettek abban, hogy nem jelölnek új kormányfőt a korábbi kabinet mandátumának 2018. augusztus 1-i lejártáig. 2018. március 14-én azután az államfő, Szlovénia történetében harmadszor, kiírta a rendkívüli választást, amelyet 2018. június 3-án meg is tartottak. Alig 53 százalékos részvétel mellett az SDS 25 mandátumot szerzett a 90 tagú parlamentben (*Državni Zbor*), míg *Cerar* pártja nem egészen 10 százalékkal, azaz 10 mandátummal volt kénytelen beérni. A bukás nyilvánvaló volt, mint ahogy az is: *Janša* pártja, az SDS fog kormányt alakítani. A nagy kérdés azonban: hogyan és kivel. Nem volt kétséges, hogy a *Nyugdíjasok Pártja*, amely minden koalícióban részt vesz, ebből sem hiányzik majd, ahogy a kereszténydemokrata-nacionalista *Új Szlovénia* (NSi) sem. Ez azonban kevés lett volna a többséghez, még kevesebb a kényelmes kormányzáshoz.

A választási kudarc ahhoz vezetett, hogy *Cerar* 2019 szeptemberében visszalépett a párt éléről. Az új pártelnök *Zdravko Počivalšek* addigi gazdasági miniszter lett, *Cerar* tiszteletbeli elnök maradt. Február utolsó hetében a *Počivalšek* bejelentette, hogy az SMC belép *Janša* koalíciójába, mi több, alá is írta a négy párt koalíciós szerződését.

2020. március 2-án *Cerar* közölte, hogy kilép a saját maga által alapított pártból. „Ez már nem az én pártom”, mondta. „Alapításkor Szlovénia érdekeit, a szociális és liberális értékeket, a jogállamiságot, a szabad gondolkodást és az emberi jogok védelmét tartottuk szem előtt”, s ezeket most a párt vezetése megtagadta. Hozzátette, esze ágában sincs elfogadni *Počivalšeknek* azt az ajánlatát, hogy vállalja el a parlament elnöki tisztét.

Bár az új pártelnök – mély sajnálkozása mellett – azt is közölte, hogy az SMC továbbra is ragaszkodik a liberális értékekhez és elvekhez, ez kevésbé valószínű. *Janša* mellett nincs helye a liberalizmusnak.

Hogy a SMC-nek van-e, az majd elválik. Mindenesetre nem lepődnék meg, ha ez a koalíció nem tartana soká.